

Že opetovano sem sam slišal pritožbe, da naš list prinaša članke, katerih udje ne čitajo. To baje velja zlasti o agrarnopolitičnih člankih, katerih vsebina je priprostem ljudstvu nerazumljiva, toraj je za nje brez vrednosti. Te pritožbe pa niso neutemeljene.

Vsebinska omenjenih člankov je sicer tudi za našega kmeta velevažna, toda ker se mu niso razložili razni pojmi, ni more presoditi važnosti obravnavanega predmeta.

Da bodeš v bodoče lažje sledili poučnim razpravam, ki jih najdete tuhtam, hočem — kolikor je v mojih skromnih močeh — za sedaj obrazložiti najpotrebnejše o carini.

Carina*) je javna dača, ki se plača od raznega blaga, katero čez meje kakšnega gospodarskega ali davčnega ozemlja.

Ze v starodavnih časih, ko še narodi niti niso poznali denarja, ampak se je blago zamenjalo z blagom, toraj pri menjalnih kupčijah, se je odrajtovala carina. Pobiral se je ta davek za rabo cest, mostov, rek, za varno zavetje ladje v pristanišču; prodajalec je plačeval carino za prostor na sejmiščih, po trgih in v mestih, kjer je hotel spraviti v denar svoje pridelke in izdelke.

V Atenih in ostalih grških državah se je že več stoletij pred Kristom pobirala raznovrstna carina. Znašala je petdeseti del vrednosti blaga in se je morala odrajtati v denarju. V poznejši dobi se je pobirala od blaga, ki se je uvažalo ali izvažalo, dvajsetina njegove vrednosti. Izvoz nekaterih pridelkov, ki so bili za ljudstvo neobhodno potrebni, je bil prepovedan, n. pr. zrnja, olja i. t. d.

V starem Rimu je bila carina najstarejši redni državni dohodek in se je že zahtevala za časa kraljev (753 pr. Kr. r.). Država je prvotno tirjala to davščino v pristaniščih, po cestah in na mostih. Znašala je 1/2 do 2 1/2 odstotka vrednosti blaga. Večkrat se je sicer v rimskem cesarstvu carina odpravila, toda kmalu zopet upejljala. V cesarski dobi (toraj za časa Kristusovega rojstva) se je uveljavil obmejni carinski sistem za celo državo, smatralo se je celo carstvo kot jedno carinsko ozemlje. Poleg tega se je odrajtovalo še krajevna carina.

Zgodnji srednji vek je prevzel od starih Rimljanov zlasti ta davek. Plaćati jo je bilo treba pri prehodu skozi gotove kraje z živahnim prometom, v pristaniščih, na mejah, cestah i. t. d. Dostikrat se je pobirala kar v blagu, toraj se je trgovcu odvzel gotov odstotek njegovega blaga. Tudi za spremstvo, ki ga je dobil od mogočnih vitezov po nevarnih cestah, je plačeval trgovec davščino — carino.

Nemški cesarji so imeli takozvani carinski regal. Oni so pazili na to, da se carina ni tirjala po krivici, ampak le za rabo cest in mostov, katere je bilo treba napraviti in popravljati; razventega pa za varstvo, katero je zagotovil vitez kupcu z oboroženimi vojniki in hlapci. Cesarji pa so imeli pravico na svojem ozemlju vpeljati novo carino in jo pobirati. Te svoje pravice so tudi podeljevali svojim velikašem, kojih vojvode in denar so potrebovali za vojne. Cesarji pa so tudi oproščali o raznih prilikah razne svoje in tuje podložnike od plačila carine. To svoboščino so zlasti uživali potovalci na cesarski dvor. plemenitaši, duhovni velikaši, vojniki in romarji. Za gotove reči, ki jih je potnik potreboval vsak čas za svojo osebno rabo, pa se ni pobirala carina.

Ko so postali vsled oslabiljenja cesarske moči v posameznih vojvodinah deželni vojvodi skoro samosvoji, odvzeli so tudi carinski regal svojemu vladarju.

V poznejši dobi se carina ni več pobirala za rabo cest, mostov, posamezno spremstvo i. t. d. posebič, ampak posamezna vojvodina se je smatrala kot jedno carinsko ozemlje. Te dežele, ki so zaprle svoje meje s carino proti svojim sosedom, so bile sicer izprva majhne, toda uvedle so zboljšanje in olehčanje prometa; kajti carina se je plačevala sedaj le na mejah. Male dežele so se združile

*) Ako se mogoče kdo izmed čitateljev hoče bolj poglobiti v carinska vprašanja, čita naj knjigo od Schönerberga, Bluntschlija, Matlekovitsa, Roscherja, Wagnerja i. t. d.

kmalu v celo skupino, provincijo, in še pozneje v državne obmejne carinske jednote, zavladal je sistem obmejne carine. Ko je zmaga misel združenega carinskega ozemlja proti zgornji omenjeni medzemni carini, pomenilo je to ogromen napredek. Seveda pa manjka obmejni carini značilni znak nekdanje te dače, da se jo namreč odrajta za to ali ono delo ali uslugo (cesto, most, spremstvo). Carina se je spoznala in cenila kot bogat vir državnih dohodkov. Z nakladanjem carine je država imela očividen namen, pridobiti javnemu gospodarstvu lepe dohodke. Dali so ji jih pred vsem trgovci in kupci. Ker pa je kupčija v večji meri prva uvedla rabo denarja in denarni promet v prometno življenje, in ker je toraj bila prva in glavna nositeljica denarnega gospodarstva, zagotovila si je država nadaljno korist, da je dobila prejemke v suhem denarju in to že v dobi, ko še je bilo iztirjanje davka v gotovini v povojih in združeno z velikimi težkočami. Tako je toraj carina postala davek.

(Naprej prihodnjic.)

SUKNA in modno blago za gospe in gospe priporoča izvozna hiša 140 **ZEFIRE**
Prokop Skorkovsky in sin
v Humpolcu na češkem.
Vzorci na zahtevo franco. Zelo zmerne cene. Na željo hočem dati takoj izgotoviti gospodske obleke.

Novice.

Kadar ima kmet denar... Meščanski list „Vossische Zeitung“ piše: Dobra žetev bi zamogla tudi naši industrijski visoki konjunkturi stalni obstoj zagotoviti. Celot v naši industrijski dobivlja še vedno stara beseda: „Hat der Bauer Geld, hat's die ganze Welt“. Posredno in neposredno je mnogo od uspeha zemeljskih plodov, od prosperitete kmetijstva odvisno. Koliko modernih industrijskih panog se naslanja tesno na kmetijsko! Koliko fabrik živi od prodaje svojih izdelkov med kmeti, kateri zopet morajo poljedelstvo vedno moderneje, z drugimi proizvodnimi načini izvrševati. Kako je n. pr. šlezjska Montan-industrija odvisna od izpada vzhodnonemške žetve; ali pa srednjo-nemška industrija, kako je odvisna od izpada žetve sladkorne repe! In k temu pride še zvišana zmoglost konzuma kmetijskega prebivalstva za vse potrebščine vsakdanjega življenja. Večini naših industrij je hitra domača razprodaja ljubša od forciranega izvoza po dostikrat v mednarodni konkurenci jako znižani ceni! ... Kadar ima kmet denar, takrat ga ima ves svet.

Avstrijska živinoreja. Ker pričinja draginja mesa zopet javnost razburjati in kričijo nevedneži, da so tega kmetiji krivi, treba se je ozirati na stanje naše domače živinoreje same. V celi monarhiji, torej v Avstriji, Ogrski, Hrvatski in Slavoniji, Bozniji in Hercegovini imamo glasom zadnjega živinskega štetja: govede 17-8 milijonov kosov, svinj 14-5, ovc 13-5, koz 3-1 milijonov kosov. V razmerju z drugimi velevalisti imamo razven Francoske največ goveda in razven Nemčije največ svinj. Naša živinoreja je torej v vplodnem popolnoma zadovoljiva in je neumno kričanje po uvozu tujega mesa le huj-skarija proti kmetu!

Vbogi car! Zadanč se je preselila carjeva družina v svoj lovski grad Spala. Na železniški postaji pa se ji je nekaj prav neprijetnega zgodilo. Neznani tatovi so namreč vlomili skozi streho enega vagona dvornega vlaka in so ukradli 120 funtov srebrnine od carjeve mize. Tatove doslej še niso vjeli. Da bi le enkrat ne ukradli — carja-batjuško samega!

Hudo zimo bomo letoš letos imeli. Tako vsaj pravijo stari ljudje, ki se na to razumejo. Sklepajo pa svoje prerokovanje iz naravnih dejstev, ki jih je treba na vsak način vpoštevati. Tako pravijo, da cveti hajdina do špic, da so napravile mravljive vhode v svoje zgradbe izredno visoko in da so novi nastavki popkov na sadnem drevju prav debelo zaviti. Bomo videli!

Kmet, pomisli! Listu „Bauernzeitung“ se piše iz Merana na Tirolskem: V kapucinskem kloštru v mestu Meran je 8 patrov. Tam pa plačujejo kmetje toliko sv. maš, da jih ti patri sploh ne morejo vse čitati. Pobožni kmetje plačajo v tem kloštru vsako leto več kot 15 tisoč maš. Ker imajo kapucini tudi mnogo družega opravila, zamorejo na leto k večjemu 2 tisoč

le sme v časnik pisati, kaj on hoče, kajti tih, „Ortsgehaltige“ na Dunaju nimajo. Dolžne zato veliko hvale, da ste ga opozorili nato. Naslednji članek pride čisto gotovo že k vašem „Pressausschussu“ v cenzuro. V splošnem pa naj čini gospodje, ki blatio zdaj Lovrenčane po svojih umazanih lističih, psovke na pravi naslov pošljejo. Zakaj ne napadajo pisca omenjenega članka v „Ostd. Rundschau“? Zakaj napadajo le triane? Pa zakaj se ne podpišejo? ... Svetujemo klerikalnemu časopisju, naj raje molči, ker drugače bi znali mi zaropotati in marsikatero resnico povedati!

Podova. 30. IX. 1912. Slov. Gosp. se je v zadnji številki bavil z našo požarno brambo. Na duševno plitvi članek se ne oziram. Omeniti mamlo le sledeče: Pri zadnjem požaru v Cirkovnah je bila naša požarna bramba razun domače čirkovske prva na pogorišču. Nakazalo se nam je stališče sreč gorečimi poslopi. Kot vrli bramborci se nismo zbal nevarne pozicije, ampak karajžno smo se lotili težkega in nevarnega dela. A ogenj je bil najbrž slovensko-prvaški, ker se kaplanu Sorko naša nemška komanda ni dopadla. Ta gospodek mora biti strokovnjak v zadevi požarne brambe in bode iznašel sredstvo, s katerim se bode ogenj le na slovensko komando dal gasiti, ali je potem voda na razpolago ali ne. K tej iznajdbi bi mu iz srca čestitali. Danes smo imeli v domači vasi ogenj. Kaplan Sorko nam je manjkal, zategadelj smo morali po nemški komandi z vodo gasiti in smo tudi ogenj ugasili, da je le pogorelo eno gospodarsko poslopje, akoravno je bila nevarnost za sosede izredno velika.

Cenjeni somišljeniki!

V kratkem času izšel bode zopet takoj pošto prikljubljani

„Štajerčevi“ kmetijski koledar za leto 1913.

To je edino v slovenskem jeziku pisani koledar, ki se ne izdaja iz teh ali onih osebnih, ali drugih vzrokov, temveč ima namen, podati odzračem vse tekom leta potrebne seznamke, gospodarske nauke, važna določila, obenem pa tudi krasne slike, zabavne in izobraževalne vsebine.

Cena koledarju, ki bode zopet tako lep velik kakor lansko leto (namreč 134 strani) znaša 60 vinarjev brez poštne. Za poštino je dodati 10 vinarjev. Kdor vzame 10 koledarjev, dobi enega zastonj.

Prosimo cenjene somišljenike, naj tudi letos vsi vemo ta izborni ljudski koledar naročijo. Ker imamo že jako veliko naročil, veta je, da se vsakdo čim hitreje naroči. Najbolje je, ako doda naročilu svoto v pošti ali v znakah ali pa da se jih več naročnikov skupaj zbere, ki potem na en naslov naročijo. Za naročilo je porabiti najbolje sledeči formular, ki ga je pravilno in natanko izpolniti, potem izrezati, v kuvert dati, in upravo „Štajerca“ nasloviti in (ako se vamke ne pošlje odprto, na kuverti 3 vinarje; ako se pa znamke pošlje, potem za 10 v. in 10 v. marko) odposlati. Vsa naročila se sproti izključno na upravo „Štajerca“ v Ptuj.

Formular:

Tukaj odrezati.

Naročim	kosov kmetijskega koledarja za
1913 po 60 v. in	prosim, da se mi doda
(za vsake 10 naročenih 1 zastonj).	
Ime	
Prejeto	
Stanovništvo	
Posla	
Denar pošljim obenem v znakah. Denar pošljim po pošto nakaznico. Pošlje naj se mi po povetju. (Kar ne zadene, naj se prečrta!)	

Odrezati.